

BOŽENY NĚMCOVĚ BABIČKA

Ilustroval Karel Štapfer. V Praze.

Nakladatel I. L. Kober. 1891.

Ilustrovaných spisů bylo u nás ještě před dvacíti lety dosti poskrovnu. Poslední však dobou vycházejí takřka o překot, a to bez odporu spíše ve prospěch nakladatelův než literatury samé i umění malířského. Jeť mezi těmi ilustrovanými spisy nejeden, jenž ilustrací nezasloužil nebo nepotřeboval, a mezi ilustracemi zase je mnoho a mnoho chatrných, řemeslně a ledabylye odbytých. O tom jest u přátel literatury a umění jeden stesk, jenž byl již také veřejně a právem pronesen.

Již nejedna dobrá, ano výborná kniha básnické naší literatury s ilustrováním zle pochodila. Také naše klasičká „Babička“ měla ten osud a to v ilustrovaném vydání shora ohlášeném.

I ten, jenž nečekal nádherné, ilustrované výpravy, jaké si „Babička“ dávno zasloužila, bude ilustracemi páně Štapferovými zajisté velmi zklamán. Ilustrování spisu tak vynikajícího nutně vyžaduje, aby umělec mu plně porozuměl, jej dopodrobna ocenil a příslušnou dobu pilně studoval.

V našem písemnictví je málokterá kniha ilustrátoru tak vděčna jako „Babička“. Dějiště její, Ratibořické údolí, není kraj světa; tam i v okolí, kde ještě žijí pamětníci Bož. Němcové i osob jí vylíčených, mnoho by ilustrátor sobě vzácného a vhodného našel i co se kroje i příbytků, obydlí a památných míst týče, aby práv zůstal „Babičce“, podávající tolik svérázného a význačného z našeho venkovského života v době nedávno minulé. Ale po vážnějším takovém studiu není v ilustracích páně Štapferových žádné stopy. Vyobrazení jeho nepodporují představ čtenářových, aniž mu básnické dílo sblížují, nýbrž naopak: jistě *čtenářovy* představy ruší a kazí. Podívejte se jen na třetí ilustraci, na babku v šátku nemožně uvázaném, v obleku úplně nesprávném, u jakéhosi bidného baráku s holým proutím (to se dnes mnohým ilustrátorům i v létě lépe líbí nežli košaté

stromovi), ana sype zrní dřevěnému kohoutu a nemožným kuřatům.

Toť-li ona milá babička, jak ji Němcová pérem vděkoplým byla vykreslila?¹⁾ Tak si ji zajisté žádný čtenář nepředstavoval. A jako děje se nám při obraze babičky, tak zarážíme se též při postavách ryzmburského myslivce a pana otce ze mlýna, jež Němcová do nejmenších podrobností typicky a ostře plasticky vypořádala, a rozmrzení odvracíme se též od jiných. I postava císaře Josefa, při kteréž měl ilustrátor přece pomůcek s dostatek, jest jen ledabylo odbyta.

V „Babičce“ jest tolik rozmanitých výjevů genrových, vážných i veselých, idylických i tragických, že umělec nemůže si na nedostatek vděčné látky stýskati. Ale p. Štapfer neměl šťastné ruky; přemnohému se vyhnul, a to, co nám podal, jest namnoze takové, že by se hodilo spíše do nějakého kalendáře, jako na př. výjevy z pouti, nebo jak se loučí Míla s Kristlou a j.

Jediné, co do jisté míry věrně dle skutečnosti podáno, jsou obrázky krajinné, jako ratibořický zámek, Staré bělidlo, boušínský kostel, Ryzmburk. — Než i tyto obrázky, patrně pořízené dle jiných, jsou beze všeho půvabu a nadto namnoze bídně reprodukovány, jako jmenovitě obrázek utěšeného zákoutí ryzmburského.

Abychom krátce řekli: ilustrace tohoto vydání nejsou zdařilé. Nešetří věrnosti a stírají a ruší líbeznou poesii, kterou je všechno klasické dílo B. Němcové provanuto. Za našich poměrů nebude po tomto vydání jiné ilustrované asi brzo vypraveno. A již to samo sebou jest velká škoda.

Není příjemno takto souditi. Než pravda a úcta k znamenitému dílu toho vyžadují. A také jest na čase pracovati, kde možná, proti ilustrační spekulaci, škodlivé nejen literatuře, nýbrž i pravému umění.

Zato s tím větším potěšením zmiňuji se o životopise Boženy Němcové, přidaném na konec k tomuto ilustr. vydání. Napsala jej paní S. Podlipská, a to jasně, zajímavě a vřelým tónem. Kromě toho je životopis tento i tím pozoruhoden, že obsahuje některé nové údaje i vzpomínky paní spisovatelky na Boženu Němcovou. Ocenění jejího významu v literatuře a úvaha o jejích spisech čtenářstvu výborně poslouží.

¹⁾ Mimo chodem podotýkáme, že obraz babičky na vyšehradském pomníku B. Němcové co do kroje zcela nesprávně jest proveden.